

Pfv.IV.21.545/2012/4.szám

A Kúria a dr. Ulics Erika ügyvéd által képviselt I. rendű, II. rendű, III. rendű, IV. rendű és V. rendű felpereseknek a .. jogtanácsos által képviselt Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság I. rendű és a .. jogtanácsos által képviselt Készenléti Rendőrség II. rendű alperesekkel szemben személyhez fűződő jog megsértésének megállapítása és jogkövetkezményének alkalmazása iránt a Debreceni Törvényszék előtt 6.P.21.466/2011. számon megindított és a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.215/2012/12. számú jogerős ítéletével befejezett perében az I.r. alperes által 23. és a felperesek által 24. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán megtartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítéletet részben - a perköltségre is kiterjedően - hatályon kívül helyezi, az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatja és megállapítja azt is, hogy az alperesek a felperesek előállításával és őrizetben tartásával megsértették a felperesek személyes szabadságát és emberi méltóságát, illetve a bilincseléssel a II. rendű alperes is jogsértést követett el.

Kötelezi az alpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a felpereseknek személyenként 300.000 (háromszázezer) forintot és ennek a jogerős ítéletben meghatározott késedelmi kamatát.

Egyebekben a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

A peres felek első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási költségeiket maguk viselik.

A le nem rótt 645.000 (hatszáznegyvenötezer) forint kereseti, fellebbezési és felülvizsgálati eljárási illetékből a felperesek személyenként 64.500 (hatvannégyezer-ötszáz) forintot kötelesek az

államnak külön felhívásra megtéríteni, míg a fennmaradó illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperesek keresetükben annak megállapítását kérték, hogy az alperesek megsértették személyes szabadsághoz és emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogukat. Emiatt személyenként 500.000 forint nem vagyoni kártérítés és ennek 2011. április 15-től járó késedelmi kamata egyetemleges megfizetésére kérték kötelezni az alpereseket. Keresetüket arra alapították, hogy 2011. április 15-én .. közterületén intézkedés alá vonták a felpereseket, akik a .. tagjai és szimpatizánsaiként voltak jelen. Jellegzetes formaruhában és szimbólumokkal, aláírásgyűjtési tevékenységet végeztek. A felpereseket igazoltatták, ruházatukat átvizsgálták és garázdaság szabálysértése miatt szabálysértési eljárást kezdeményeztek velük szemben, illetve előállították őket. Ennek során a felpereseket megbilincseltek és beszállították a .. Rendőrkapitányság rendőrőrsére. Külső helyszínen foganatosított orvosi vizsgálatra is sor került, ahová szintén bilincs alkalmazásával szállították őket. A képviselőjüket ellátó jogi képviselő 18 óra 30 perc és 19 óra közötti időpontban érkezett a rendőrőrs épületéhez. Többször kérte a bebocsátását, amire végül is 21 óra 45 perckor került sor. Ekkor ellenőrzés nélkül találkozhatott a felperesekkel, akik a részére írásbeli meghatalmazásokat állítottak ki. A .. Rendőrkapitányság határozataiban az Sztv. 77. § (1) bekezdése alapján a felperesek szabálysértési őrizetbe vételéről és gyorsított bírósági eljárás lefolytatásának kezdeményezéséről rendelkezett. Ezt követően április 16-án 9 óra 30 perckor kerültek a .. Városi Bíróság előtt bíróság elé állításra, ahová bilincselés alkalmazásával vezették őket. A szabálysértési eljárásban a .. Városi Bíróság 12.Szgy.237/2011/2. számú, a .. Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság 1.Szef.12/2011/5. számú végzésével a felperesekkel szemben garázdaság szabálysértése miatt indult szabálysértési eljárást megszüntette. Határozatában azt állapította meg, hogy az eljárás alá vont, felperesek által elkövetett cselekmény nem szabálysértés. A felperesek 2011. április 16. napjának 15 óra 15 percéig voltak őrizetben.

Az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét elutasította. A szabálysértési eljárás kezdeményezése, intézkedés, feljelentés és vádképviselő miatt előterjesztett igény vonatkozásában a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.), valamint a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (Szabályzat) alapján, illetve a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (Sztv.) 119. § (1) bekezdésére tekintettel kifejtette, hogy önmagában a hatósági eljárás kezdeményezése, a

feljelentés megtétele személyiségi jogvédelmet nem alapoz meg, kizárólag akkor, hogy ha arra visszaélésszerű joggyakorlás keretében kerül sor, illetve ha az adott eljárás tárgyára nem tartozó személyiségjogi sérelmet megvalósító többletelemet tartalmaz. Önmagában az a körülmény, hogy az ügyben eljáró személyek esetlegesen helytelenül alkalmazták a jogszabályokat, nem elegendő a közigazgatási jogkörben okozott kártérítési igény megalapozására. Az alperesi rendőri szervek szolgálati állományába tartozó alkalmazottainak eljárása a szabálysértés észlelése, az ahhoz kapcsolódó intézkedés, az eljárás kezdeményezése, a feljelentés megtétele, valamint a szabálysértési eljárás során a bíróság előtt kifejtett tevékenysége egyrészt jogszerű, megfelel a jogszabályi előírásoknak, másrészt pedig az adott helyzetben általában elvárható magatartásnak megfelelőnek minősül. Ezért az ezzel kapcsolatos felperesi igény megalapozatlan.

Az előállítás és őrizetbe vétel során az Rtv. 17. § (1) bekezdése, a 33. § (2) és (3) bekezdése, továbbá az Sztv. 77. § (1) és (2) bekezdése alapján, ha az elsőfokú bíróság a szabálysértés észlelése és a szabálysértési eljárás kezdeményezése tekintetében annak jogszerűségét, továbbá a rendőri szervek részéről eljáró személyek oldalán a felróhatóság hiányát állapította meg, az maga után vonja, hogy önmagában az eljáráshoz kapcsolódó előállítás, szabálysértési őrizet elrendelése és foganatosítása szintén jogszerű, az elvárható magatartás követelményét nem sértő személyi szabadság korlátozásnak minősül.

Az igazoltatás, bilincselés és ruházat átvizsgálás körében előterjesztett igény tekintetében az Rtv. 31. § (1) bekezdése, 48. §-a, valamint a Szabályzat 39., 46. és 60. §-a figyelembevételével megállapította, hogy .. város területén a vonatkozó rendőri intézkedések időpontjában fokozott ellenőrzés volt. A felperesekkel szemben szabálysértés észlelése miatt jogszerűen személyi szabadságot korlátozó intézkedések foganatosítására és szabálysértési eljárás kezdeményezésére került sor. Arra vonatkozó adat a perben nem merült fel, hogy az alkalmazott intézkedések a felperesek oldalán olyan hátrányt okoztak volna, amelyek az arányosság követelményét sértenék. A bilincselés tehát jogszerűen alkalmazható volt. Azzal szemben a felperesek panaszt nem jelentettek be, alkalmazásuk jogszerűsége a Szabályzat 57. §-a alapján a rendőri előljáró által kivizsgálásra került. Ennek során azt jogszerűnek minősítették.

A védelemhez való jog tekintetében megállapította, hogy a gyorsított bírósági eljárás speciális szabályait maradéktalanul biztosították. Az, hogy a felperesek jogi képviselőként az előállító helyiséget magában foglaló rendőri objektumnál megjelent ügyvéd részére az objektumba való bejutást és ezáltal a felperesekkel való személyes találkozást a rendőrség órákon át nem biztosította, a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket nem sértette

meg.

A II.r. alperes kártérítési felelőssége vonatkozásában a Ptk. 348. § (1) bekezdésére utalt, és megállapította, hogy perbeli intézkedéseik során a II.r. alperes szolgálati állományába tartozó személyek az I.r. alperes alárendeltségében, az I.r. alperessel szolgálati viszonyban álló előljáró utasításai szerint jártak el. Az Rtv. 11. § (1) bekezdésére és a 12. § (1) bekezdésére, valamint a Szabályzat 103. § (8) bekezdésére figyelemmel, a II.r. alperes szolgálati állományába tartozó személyek által megvalósított magatartások tekintetében egységesen a felróhatóság hiánya állapítható meg.

A felperesek által előterjesztett fellebbezés folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és megállapította, hogy az I.r. alperes megsértette a felperesek emberi méltóságát a 2011. április 5-én történt előállításuk és orvosi vizsgálatra történt szállításuk, valamint a 2011. április 16. napján történt bíróság elé állításuk során alkalmazott bilincseléssel. Ezért kötelezte az I.r. alperest, hogy fizessen meg 15 napon belül a felpereseknek személyenként 50.000 forint tőkét és ennek 2011. április 16. napjától járó kamatát. A felperesek által az I.r. alperesnek fizetendő perköltség összegét személyenként 20.000 forintra, az államnak külön felhívásra megtérítendő kereseti illeték összegét 27.000 forintra leszállította, egyebekben az első fokú ítéletet helybenhagyta. Kötelezte a felpereseket, hogy fizessenek meg 15 napon belül személyenként a II.r. alperesnek 10.000 forint másodfokú perköltséget és térítsenek meg az államnak külön felhívásra 24.000 forint le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet tábla a szabálysértési eljárás kezdeményezése, az előállítás, az őrizetbe vétel, az igazoltatás, a ruházat átvizsgálása és a védelemhez való jog tárgyában osztotta az elsőfokú bíróság jogi álláspontját. Ugyanakkor a bilincselés vonatkozásában eltérő jogi következtetésre jutott az Rtv. 48. §-a, valamint a Szabályzat 60. § (1) és (2) bekezdése alapján. Megállapította: a .. rendőrhadnagy alosztályvezetőtől származó jelentés tartalmazta, miszerint közölte öt fővel, hogy elkövették a garázdaság szabálysértését, így elő fogják őket állítani. Ezt a felperesek tudomásul vették, 11 fő rendőrrel végrehajtotta az előállítást, ennek során a személyeket a tanultaknak megfelelően hátra helyzetben bilincselve, gépkocsival szállították be, akik végig együttműködően és az utasítások szerint ténykedtek. Ezen kijelentésekből megállapítható, hogy a kényszerintézkedések alkalmazásának szükségessége nem állt fenn. Az Rtv. 15. § (1) bekezdése és a 16. § (1) bekezdése alapján, a szükséges feltételek fennállása hiányában nem kerülhetett volna sor jogszerűen bilincselés alkalmazására, ugyanis megállapítható, hogy a szökés és

a támadás veszélye nem állt fenn, az eljárás alá vont személyek együttműködőek voltak, a bilincselés kényszerintézkedés alkalmazása alkalmas volt a felperesek emberi méltóságának megsértésére. A személyes szabadság korlátozása már az előállítással és az őrizetbe vétellel megtörtént, ebből következően a bilincselés ténye ebben a körben nem értékelendő. A jogsértés miatt a Pp. 163. § (3) bekezdése alapján megállapította, hogy a köztudomás szerint is elfogadható hátrány kiküszöböléséhez személyenként 50.000 forint összegszerűség volt indokolt.

A jogerős ítélet ellen a felperesek és az I.r. alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet.

A felperesek felülvizsgálati kérelmükben a jogerős ítélet - első fokú ítéletre is kiterjedő - „megváltoztatását” és a felperesek keresetének helyt adó határozat meghozatalát kérték. Előadták, hogy alkotmányos alapjogukat gyakorolva aláírásokat gyűjtöttek, miután a rendőrséggel való konfliktusukat követően felhagytak a járőrözéssel. A járőrözés során a rendőrök többször igazoltatták az egyesület tagjait, így a felpereseket is, azonban intézkedésre okot nem láttak. Amikor ezzel a kifogásolt tevékenységgel felhagyva aláírásgyűjtésbe kezdtek, akkor az alperesek előállították, őrizetbe vették és bíróság elé állították őket. A szabálysértési eljárásban a bíróság megállapította, hogy nem követték el a garázdaság szabálysértését, sőt állampolgári jogaikat gyakorolták. Az ügyben eljáró bíróságok nem vették figyelembe azt a jelentős ténytet, hogy a felperesek a belügyminiszteri és az alacsonyabb rendőrhatósági felszólításoknak eleget tettek, mivel befejezték a járőrözést. Aláírásgyűjtés céljából tartózkodtak közterületen, amely viselkedésükkel sem a szabálysértési eljárásban, sem a bírósági eljárás során nem merült olyan adat, amely megalapozná a garázdaság szabálysértésének elkövetését vagy rendőri intézkedés megtételét.

Hivatkoztak a Legfelsőbb Bíróság Pfv.IV.20.549/2007/6. és Pfv.IV.22.037/2011/6. számú ítéletére.

Mivel a bíróság a kényszerintézkedés alapjául szolgáló ténytet nem állapította meg, a felperesekkel szemben jogellenes volt a szabálysértési őrizet elrendelése és foganatosítása. A személyes szabadság jogellenes megsértése pedig sérti az emberi méltóságot. Az I. és II.r. alperes felelőssége fennáll a jogsértéssel kapcsolatban, magatartásuk egységes volt, egy akaratelhatározással cselekedtek. A felperesek személyhez fűződő jogait nem csak az I.r. alperes sértette meg és nem kizárólag az előállításuk, orvosi vizsgálatra történt szállításuk, bíróság elé állításuk során alkalmazott bilincseléssel. A másodfokú bíróság megállapította, hogy jogszerűtlen volt a felperesek bilincselése, de nem vette figyelembe a kártérítés összegének meghatározása során, hogy az a széles nyilvánosság előtt zajlott, élénk sajtófigyelem közepette.

Az I.r. alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az első fokú ítélet hatályban való fenntartását kérte. Álláspontja szerint nem állapítható meg, hogy a szökés és támadás veszélye nem állt fenn, ezért a bilincs használata jogosulatlan volt, mivel az alosztályvezető azt utólag vonta le következtetésként, amiatt, hogy az eljárás alá vont személyek együttműködőek voltak. Ez azt jelentette, hogy a bilincseléssel alkalmazott kényszerintézkedés alatt, annak folyamán nem tanúsítottak ellenállást. Azonban a támadás, szökés, önkárosítás lehetőségét nem lehetett kizárni a perbeli esetben, annak megakadályozását, megelőzését az intézkedő rendőröknek a helyszínen figyelembe kellett venni, különösen, hogy egy öt fős csoporttal szemben kellett intézkedést végrehajtani. A csoportos jelleg pedig a szökés lehetőségének kockázatát is növeli.

A jogerős ítélet figyelmen kívül hagyta az alkalmazott kényszerítő intézkedésekről szóló parancsnoki kivizsgálást is, amely tartalmazta, hogy a szolgálati szabályzat 57. § (3) bekezdése, az Rtv. 47. §, 48. § b) pontja és c) pontja érdekében a bilincs alkalmazása szerinti kényszerítő eszköz alkalmazása jogszerű és szakszerű volt. Az arányosság követelményét megvizsgálva megállapította azt is a vizsgálat, hogy a rendőri intézkedés arányos volt. A felperesek ellenszegülése azáltal is megvalósult, hogy a felszólítás ellenére tovább folytatták tevékenységüket, ami a bilincs alkalmazását szintén alátámasztja.

A kényszer alkalmazását megalapozza a pusztán ellenállás, a végrehajtásnak történő ellenszegülés is. Álláspontja szerint a felperesek együttműködő magatartása csupán azt jelenti, hogy nem volt szükséges súlyosabb kényszerítő eszközök kilátásba helyezése. Az eljárás alá vontak a kényszerítő eszköz alkalmazása során a rendőri felszólításnak eleget tettek. Az eljárás alá vontakat gépjárművel szállították ..ról ..be, így közlekedésbiztonsági okok miatt is indokolt volt a bilincs használata, ugyanis szakmai tapasztalatok alapján többször bebizonyosodott, hogy az előállítottak támadást intéztek a járművezető, illetve a kísérők ellen. A bilincs használatával okozott esetleges hátrány, kár kisebb, mint alkalmazásának mellőzésével bekövetkező jogsértés.

A felperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben kifejtették, hogy az intézkedő rendőröknek azt kellett volna felmérni, hogy fennáll-e a támadás, szökés veszélye. A felperesek együttműködően viselkedtek, kommunikáltak, nem állt fenn olyan körülmény, amely indokolta volna a bilincs alkalmazását.

A II. r. alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A felperesek felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint részben alapos, míg az I. r. alperes felülvizsgálati kérelme

megalapozatlan.

A Ptk. 75. § (1) bekezdése értelmében a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak.

A Ptk. 76. §-a szerint a személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti különösen - többek között - a személyes szabadság jogellenes korlátozása és az emberi méltóság megsértése.

Az Rtv. 15. § (1) bekezdése fogalmazza meg az arányosság követelményét, amely szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.

Az Rtv. 16. § (1) bekezdése szerint a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak.

A szabálysértési eljárás kezdeményezése, feljelentés megtétele, eljárás lefolytatása, az igazoltatás és a ruházat átvizsgálás miatti igény tekintetében helyesen foglaltak állást az ügyben eljárt bíróságok akként, hogy az alperesek nem valósítottak meg személyhez fűződő jogsértést. Jogszerű, az arányosság követelményét nem sértő módon intézkedtek a felperesekkel szemben.

A védelemhez való jog vonatkozásában a felülvizsgálati kérelem nem tartalmazott a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát megalapozó, értékelhető indokot, így jogszabálysértés e körben sem volt megállapítható.

Az I. r. alperes felülvizsgálati álláspontjával szemben a másodfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a bilincselés során megsértették a felperesek emberi méltóságát. A kényszerítő eszköz alkalmazására az Rtv. 48. § b) és c) pontja alapján került sor. Azonban a perben rendelkezésre álló adatok -különösen a szabálysértési eljárás anyaga - alapján megállapítható, hogy a felperesek eleget tettek az intézkedő rendőrök utasításainak, nem tanúsítottak ellenszegülő, szökésre, támadásra irányuló magatartást. Ennek hiányában pedig a bilincs alkalmazására nem volt jogszabályi lehetőség.

Ezt önmagában az I. r. alperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott általános preventív indokok nem alapozzák meg.

A rendőrség intézkedése, kényszerítő eszköz alkalmazása során minden esetben az ügy konkrét körülményeinek mérlegelésével, az adott elkövetői magatartás figyelembe vételével, egyediesített módon kell a döntést meghozni.

A perbeli esetben azonban olyan, az intézkedés alapjául szolgáló, konkrét magatartás nem volt megállapítható a felperesek terhére, amely indokolta volna a bilincs alkalmazását.

Ezért a jogerős ítélet jogszabálysértés nélkül állapította meg a felperesek emberi méltóságának megsértését.

A felperesek felülvizsgálati kérelme megalapozottan támadta a jogerős ítéletet a következők miatt.

Amennyiben szabálysértés elkövetésének hiányában a bíróság az eljárás alá vont személyt utóbb felmenti, nyilvánvalóan nem lehet jogszerű az emiatt történt előállítás, őrizetbe vétel, őrizetben tartás sem. Ezért e cselekmények miatt a Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontja alapján, objektív tényként meg kellett állapítani a felpereseknek a Ptk. 76. §-ában biztosított személyes szabadsága és emberi méltósága megsértését is.

A Kúria a felpereseket - a Pp. 163. § (3) bekezdése alapján köztudomású tényként elfogadhatóan - a személyes szabadság elvonása és emberi méltóságuk megsértése miatt ért hátrányok kiküszöbölésére személyenként 300.000 forintot ítélt indokoltnak.

A jogerős ítélet téves jogi álláspontra helyezkedett a II. r. alperes felelőssége tekintetében is. A Ptk. 348. §-a nem alkalmazható a II. r. alperes vonatkozásában amiatt, hogy az állományába tartozó rendőrök az I. r. alperes utasítása alapján jártak el.

Az I. r. alperes adta ki az utasítást az igazoltatásra, a szükséges intézkedések alkalmazására és azt részben a II. r. alperes állományába tartozó rendőrökkel közösen hajtották végre. Ezzel tehát megállapítható, hogy a két alperes egységes akaratelhatározással, együttműködve cselekedett az intézkedések folyamán, amely eredményeként a felperesek személyhez fűződő jogai sérültek. E jogsértésekért mindkét alperes objektív felelősséggel tartozik, ezért a Kúria a II. r. alperes terhére is megállapította a személyhez fűződő jogsértések elkövetését. Ebből következően miután a kárt közösen okozták, az alperesek kártérítési felelőssége a Ptk. 344. § (1) bekezdése szerint egyetemleges.

A fentiek szerint a Kúria a jogerős ítéletet részben - a perköltségre is kiterjedően - hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával részben megváltoztatta.

A Pp. 81. § (1) bekezdése és a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdése alapján a Kúria úgy rendelkezett, hogy a felek maguk viselik első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási költségeiket.

A Pp. 81. § (1) bekezdése és a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése szerint a felperesek a le nem rótt kereseti, fellebbezési és felülvizsgálati eljárási illeték pernyertesség-pervesztesség arányában, személyenként történő megfizetésére kötelesek az állam javára, külön felhívásra. A fennmaradó illetéket az alperesek illetékmentessége folytán (Itv. 5. § (1) bekezdés c)

pontja) az állam viseli.

Budapest, 2013. április 10.

*Dr. Mészáros Mátyás sk. a tanács elnöke, Böszörményiné dr. Kovács
Katalin sk. előadó bíró, Dr. Baka András sk. bíró*

Vné

A kiadmány hitelével:

tisztviselő